

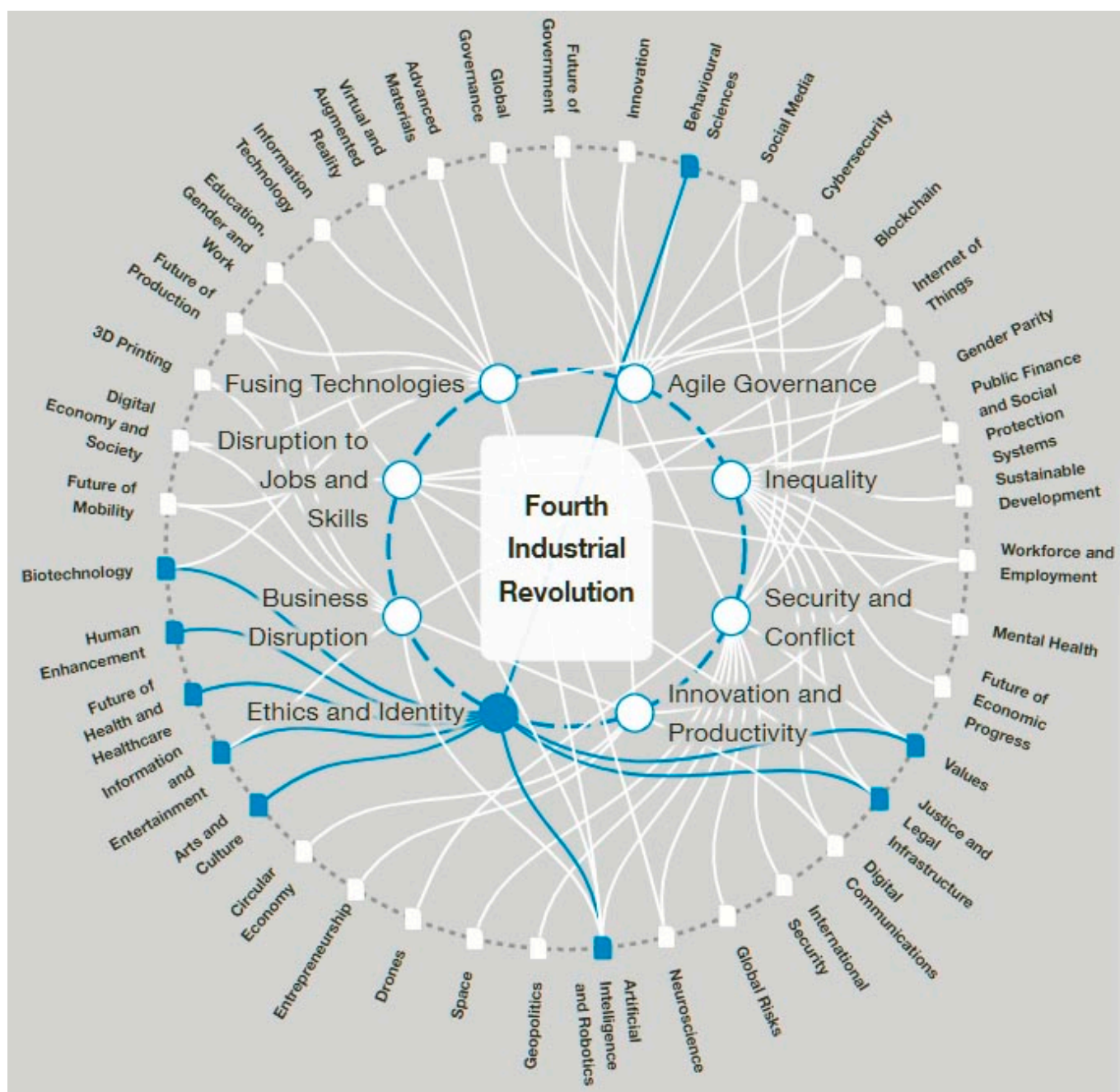
L'educació en la intersecció de la tecnologia, l'art i la creativitat (II)

Published by [Interacció](#) [1] on 03/10/2018 - 13:43 | Last modification: 05/02/2026 - 14:20

Preparats (responsablement) per a la revolució 4.0

Actualment, **“en la cultura i l'educació, la tecnologia sens dubte és un dels vectors més poderosos de transformació”**, dèiem en la [primera part](#) [2] d'aquest post, entenent **els avenços tecnològics com els llenguatges, les eines i les possibilitats expressives que utilitzem en el dia a dia** per a comunicar-nos. Posem nom a aquesta etapa: **estem immersos en la “[revolució industrial 4.0](#) [3]”,^[1] un nou paradigma social basat en la reorganització dels mitjans de producció en què es difuminen les esferes física, digital i biològica, hereu de les cadenes de muntatge dels segles XIX i XX. Quins són els referents conceptuals, però, d'aquesta evolució?** Els paradigmes no se succeeixen sense més a la deriva dels canvis en curs; **hem de saber quin és el pes de les polítiques** que ens fan avançar en un o altre sentit **per decidir com volem expandir el nostre potencial** (educatiu, artístic, científic...) individual i col·lectiu.

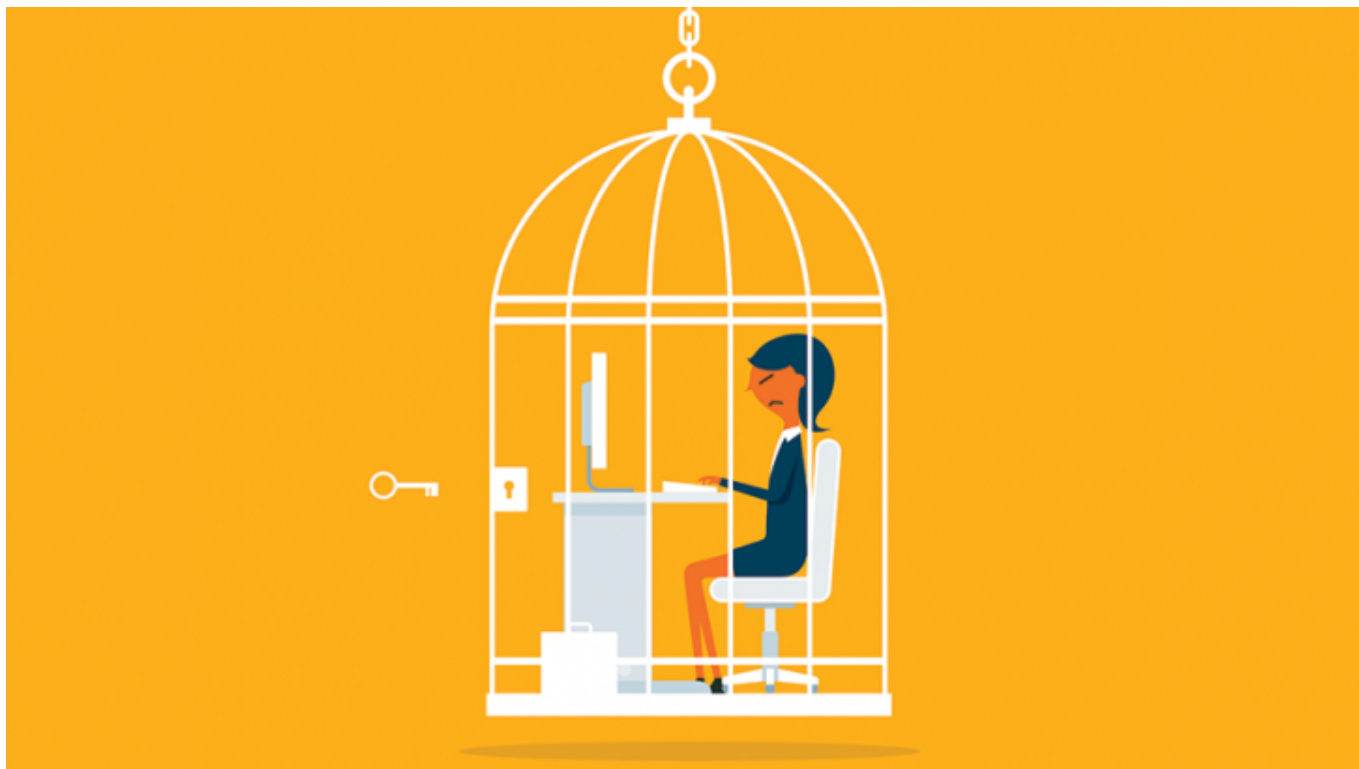

[Esquema interactiu](#) [4] del [Fòrum Econòmic Mundial](#) [5] sobre la quarta revolució industrial, que **representa les connexions entre la tecnologia i sectors dels àmbits cultural, educatiu, social, econòmic i ambiental**, entre d'altres.

En aquest sentit, [Ramón Zallo](#) [6] ens ofereix a "[Tendencias en comunicación. Cultura digital y poder](#) [7]" una **anàlisi teòrica de tipus materialista que aporta consistència al relat sobre la transformació digital** i la seva relació amb els camps socials de la cultura i la comunicació.[2] Segons Zallo, les polítiques actuals de comunicació i cultura són hereves dels **paradigmes de mecenatge, democratització cultural, democràcia cultural** (un intent d'ampliació del model anterior tenint en compte la cultura activa de base i aspectes com la diversitat i la interculturalitat), l'**economització de la cultura** (la qual passa a tenir un rol complementari, davant el control del mercat) i finalment el recent paradigma de la [cultura compartida](#) [8] (que fa èmfasi en la **interdisciplinarietat, la diversitat i la consciència dels drets culturals**).

Avui dia, **les institucions aposten per una estratègia de digitalització orientada cap a la innovació i la creativitat**, dos àmbits que són part fonamental de les esferes de l'art i l'educació. Però **les polítiques culturals i educatives experimenten una tendència a ser substituïdes per polítiques de promoció de la creativitat** que resulten, si més no, ambigües, i que tenen molt a veure amb el rendiment econòmic.[3] En aquest context **emergeixen els drets humans de quarta generació** (Declaració de Drets Humans al Ciberespai,[4] béns comuns

o “commons”,^[5] software lliure, neutralitat de la Xarxa...), **lligats a l'àmbit social de les TIC i liderats per la ciutadania**. En realitat, però, aquests drets es podrien considerar com una **ampliació dels drets de tercera generació**, centrats en la **diversitat, l'accés a una educació de qualitat, la participació social o l'accés a la informació i el coneixement**. [L'Agenda 21 de la cultura](#) [9] (2004), [La Declaració de Friburg sobre drets culturals](#) [10] (2007) i la [Declaració de Lió sobre l'accés a la informació i el desenvolupament](#) [11] (2014) són documents cabdals al respecte.

Imatge que il·lustra l'article de Tiffany Romero "[Why Eliminating Net Neutrality Is Bad for Women](#) [12]" (2018), al magazín [Adweek](#) [13] (font: Getty Images).

En el fondo, **la cuestión en debate no es sobre** la sociedad digital como tal sino sobre **sociedad, democracia, derechos sociales, naturaleza o ciudadanía**. [...] La red y la digitalización son solo dispositivos tecnosociales." (Ramón Zallo, "Tendencias en comunicación. Cultura digital y poder", p. 287)

L'investigador [Ramón Sangüesa](#) [14]^[6] fa una instantània de l'actual momentum resumida en la frase següent: "Com en les anteriors revolucions industrials, **coexisteixen dos discursos**: el del **creixement econòmic** i el de la **promesa d'un món millor que posa la comunitat al centre**." Per a [Solana Larsen](#) [15],^[7] entendre l'espai digital com a bé comú **implica lluitar pels nostres drets com a ciutadans, educant les persones sobre el que està en risc**: la nostra privacitat, la lliure expressió i la seguretat personal, però també la **possibilitat de contribuir junts a les expressions en línia de la nostra identitat, la diversitat de llengües, l'art, la música i la literatura**.

Algun dia recordarem que **va caldre una combinació d'educadors brillants, hackers i innovadors, activistes globals i legisladors impetuosos per a protegir una de les creacions humanes més importants i prometedores de tots els temps**." (Solana Larsen, "[Qui va salvar la Xarxa?](#) [16]")

"My generation" (2010). Obra dels artistes Eva i Franco Mattes que forma part de l'exposició temporal "[I was raised on the Internet](#) [17]" (2018), al [Museu d'Art Contemporani de Chicago](#) [18].

En aquest punt ens referim a l'article "[La tecnología como inclusión educativa de la diversidad cultural: Transformando prácticas informales de educación en los Estados Unidos](#) [19]" [8] com a exemple il·lustratiu de l'anàlisi de l'ús de les anomenades **autonarratives digitals com a eines pedagògiques de transformació social** dissenyades per a afavorir un alumnat lingüísticament i culturalment divers. **L'aprenentatge actiu és una de les oportunitats que ens brinda la revolució 4.0**, i el projecte extraescolar 'La Clase Mágica' fa possible la **connexió entre alumnes de diversos contextos culturals i lingüístics**, i també fa que aquests alumnes esdevinguin professors d'ells mateixos i els seus companys. Està dirigit a estudiants hispans bilingües d'un centre de Texas, i fa ús de dispositius com les tauletes, els telèfons mòbils i els jocs en línia per mostrar les **potencialitats de la Xarxa pel que fa a la construcció de coneixement, llenguatges, identitat, respecte i confiança**. 'La Clase Mágica', amb tot, és un projecte que ve de lluny. Es tracta d'un model basat en el constructivisme social que es va originar fa anys per **afavorir la inclusió de minories** (en concret, la integració d'infants migrants llatins a la cultura nord-americana), i que s'ha implantat en entorns molt diversos arreu del món.

Dit això, no podem acabar aquesta reflexió sense fer esment de l'**educació en l'ètica** que es fa imprescindible en el context actual. Ja vam veure a [Interacció 17](#) [20], a través de l'obra del professor de filosofia [Josep Maria Esquirol](#) [21], que **l'ètica, juntament amb la resistència, és un dels valors més vinculats a la construcció d'una ciutadania responsable i emancipada**. I és a través de l'ètica que cal vincular l'educació a la cultura i les necessitats socials per al diàleg conjunt de la ciutadania i les institucions. **Rebel·lem-nos contra la dictadura dels algorismes**, els [clickbaits](#) [22] i els perfils, i ocupem-nos de fer créixer la **curiositat activa i la reflexió crítica**.

[Inicia sessió](#) [23] o [registra't](#) [24] per enviar comentaris

[1] Llegiu l'article [3] de [Klaus Schwab](#) [25], cofundador i president executiu del [Fòrum Econòmic Mundial](#) [5] i autor del llibre "[Shaping the Fourth Industrial Revolution](#) [26]".

[2] Reviseu el post d'interacció sobre aquest llibre, "[Comunicació i cultura en l'era digital](#) [27]".

[3] Zallo fa referència a l'estratègia "[Europa Creativa 2014-2020](#) [28]" de la Unió Europea, i al fet que la part de pressupost destinada a les indústries creatives absorbeixi un bon tros de les partides per a la cultura i l'audiovisual ([Tendencias en comunicación. Cultura digital y poder](#) [7], p. 280).

[4] Vegeu en el blog "[Educación, TIC y sociedad](#) [29]" la carta de drets que va redactar Robert B. Gelmann el 1997.

[5] Llegiu l'article de [Nicolás Barbieri](#) [30] a la revista [Kult-ur](#) [31], "[Cultura, políticas públicas y bienes comunes: hacia unas políticas de lo cultural](#) [32]".

[6] Llegiu l'article de [Ramón Sangüesa](#) [14], impulsor d'[Equipo Cafeína](#) [33]: "[La revolució 4.0 i les seves melodies](#) [34]" al blog del [CCCBLab](#) [35].

[7] Llegiu l'article de [Solana Larsen](#) [15] "[Qui va salvar la Xarxa?](#) [16]" al blog del [CCCBLab](#) [35].

[8] Machado-Casas, Margarita; Alanis, Iliana, i Ruiz, Elsa (2017). "[La tecnología como inclusión educativa de la diversidad cultural: Transformando prácticas informales de educación en los Estados Unidos](#) [36]". [Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria](#) [37], 29, p. 55-66.

Tags: tecnologia

Tags: educació

Tags: teoria de la cultura

Tags: drets culturals

Tags: diversitat

Tags: inclusió

Tags: arts plàstiques i visuals

Tags: #interaccio18

- [38]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2018/educacio-tecnologia>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/%20blogs/2018/educacio-tecnologia>

[3] <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>

[4] <https://toplink.weforum.org/knowledge/insight/a1Gb0000000pTDkEAM/explore/dimension/a1Gb000000015QFrEAM/summary>

[5] <https://es.weforum.org/>

[6] <http://interaccio.diba.cat/members/zalloer>

[7] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=45473>

[8] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2017/factories-creatives-tecnoculturals>

[9] <http://www.agenda21culture.net/es/documentos/agenda-21-de-la-cultura>

[10] <http://www.culturalrights.net/ca/documentos.php?c=14&p=161>

[11] <https://lyondeclaration.org/content/pages/lyon-declaration-ca.pdf>

[12] <https://www.adweek.com/brand-marketing/why-eliminating-net-neutrality-is-bad-for-women/>

[13] <https://www.adweek.com/>

[14] <http://interaccio.diba.cat/members/sanguesasr>

[15] <https://webwewant.org/about/team/>

[16] <http://lab.cccb.org/ca/qui-va-salvar-la-xarxa/>

[17] <https://mcachicago.org/Exhibitions/2018/I-Was-Raised-On-The-Internet>

- [18] <https://mcachicago.org/>
- [19] http://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/tecnologia_per_x_diversitat_cultural-linguistica_maestros_alumnos_siglo_xxi.pdf
- [20] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2017/etica-ciencia-tecnologia>
- [21] <http://aporia.cat/josep-maria-esquirol/?lang=ca>
- [22] <https://ca.wikipedia.org/wiki/Pescaclics>
- [23] <http://interaccio.diba.cat/>
- [24] <http://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>
- [25] <https://www.weforum.org/agenda/authors/klaus-schwab>
- [26] <https://www.weforum.org/focus/shaping-the-fourth-industrial-revolution>
- [27] <http://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2016/comunicacio-cultura-era-digital>
- [28] https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/node_es
- [29] <http://educacionticysociedad.blogspot.com/2008/11/declaracin-de-los-derechos-humanos-en.html>
- [30] <https://twitter.com/BarbieriMuttis?lang=ca>
- [31] <http://www.e-revistas.uji.es/index.php/kult-ur/index>
- [32] <http://www.e-revistas.uji.es/index.php/kult-ur/article/view/1255/0>
- [33] <https://twitter.com/equipocafeina>
- [34] <http://lab.cccb.org/ca/la-revolucio-4-0-i-les-seves-melodies/>
- [35] <http://lab.cccb.org/ca/>
- [36] <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6226979>
- [37] <https://recyt.fecyt.es/index.php/PSRI/>
- [38] <https://interaccio.diba.cat/node/7745>